

गजः । शार्दूलाकृतिसत्त्वानां त्वासवजितमानसः । कृतकं च
तथा नागं योभिनत्युत्तमो हि सः । दावानलशिखित्रे-
णीयद्गंसंत्वासवर्जितः । वनेषु विचरत्येष स सत्वसहितो
गजः । कृतशङ्कावशाद्यस्तु न पारोहिणमीयते । सङ्क-
चन् मस्तकं दीनोमन्दान्मन्दतरो भवेत् । आलोकयति
पार्श्वानि चीत्कारकरणप्रियः । आलोकयति सोमभ्यां
लोचनाभ्यामतिद्विपम् । पदात्यश्वसंगृहं वा ज्वलन्तस्त्रिभ-
न्यते । अधमस्तु सुविज्ञेयो गज सः अमवर्जितः । यस्तु सं-
घटते मन्दं घटितस्यापसर्पति । तथापसर्प्य वेगेन दन्ताघातं
प्रयोजयेत् । किञ्चित्तिर्यग्मुखोभूत्वा कृतचीत्कारनि-
स्सनः । कुरुते दन्तसंघातम् स विज्ञेयोऽधमोगजः” ।

प्रथमादिपञ्चसुदशासु सदविकारभेदसङ्काहं तत्त्वैव ।

“तटतरुभवनोन्मूलनरस्तु पञ्चाङ्गजो भवति । करवद-
नालिकटस्थलं गलन्मदसलिलसिक्तभूमितलः । संध्यामे-
रिपुभरकरविमुक्तशरनिर्करशूलसहः । करवीरपुष्पलो-
हितलोचनः स चारुदारुणाकारः । प्रतिनागसंघदारुणप्र-
कर्षितरंगलस्तु सप्रस्याम् । न शृणोति नैव पश्यति च न भय-
ज्जानाति सर्वसत्त्वकतम् । यद्य घनास्फालितं सुस्फुरितं
चाननं पतति कारयन् । न सहन्ते तस्य गन्धं सङ्कोचि-
तगात्रकुलकरकटाः करिणः । महितनिजबला विमुक्त-
नादाः प्रणश्यन्ति । न तथा शङ्काभरणैर्न चाभरैर्नाल-
मालाभिः । भवति यथा मदसारैर्मुखस्य शोभा गजे-
न्द्राणाम् । क्लमविरहिता भवति हि षष्ठी वा पञ्चमी च-
तुर्थी वा । दोगावस्या करिणां सत्वयतां मदविशेषेण ।
क्यतिवृद्धमदविकारे नृहान्ति शिशुमदेऽपि मातङ्गाः । स-
त्त्वतिरेकयुक्ताबलस्य शोभां परां प्राप्ताः” । स्थलभेदे न
मदोद्गमफलं तत्त्वाच्च । “कुरुते नरपतिरुष्टिं दक्षिणगण्ड-
स्थलोद्गतदन्तानाम् । रोमोद्गतं च यातुर्विशेषसुखदं सदा
भवति । उभयकटस्थलसमनिर्गतं च विषयस्य वृद्धि-
करम् । शिशिरसुगन्धिपरिमलं सुखप्रदं जायते भर्तुः ।
माङ्गल्यं योजननं सोभाग्यकरं सत्वजननं च । माद्यन्ति
यत्र देशे दशाविपाकेन बलकृतानन्दाः । करिणस्त-
स्मिन् राजा वृद्धितयः सुखं वसति । कतकबङ्गलैलापरि-
मलय सुखदोमदे भवति । मूलपुरीषखेदासृक्फरसो-
नादितोऽग्रगन्धधरः । अशुभकरोऽसौ नरपतियातुणाङ्गा-
यते मदः । जायन्ते ये भावा राजन् ! मदखण्डमण्डित
सुखस्य । नागस्य मदविशेषास्तांस्तान् प्रवक्ष्यामि । चाल-
यति दुर्गन्धमिवाप्राय उपकरं क्षिपति प्रेरयति । लेडि-

जिह्वापेण मृकणी विघटितोऽपुष्टः । संपीड्य उपकरापेण
चाङ्गुलिं निःश्वसज्जाधोवदनः । तिर्यक्प्रेक्षी भवति मी-
लिताद्यः क्षणं स्थित्वा । तिर्यक् चालितवदनमङ्गुल्या उप-
करप्रकम्पेन । किञ्चित्समुच्चतासः कर्णकण्डूयनं कुरुते ।
किञ्चित् दर्शयित्वा मेढ्रं नाशयति कोशकन्मूलम् । हृष्टः
क्रीडति परिवर्त्तिताननो बन्धनस्तम्भ कृतमत्सरः । प्रधा-
यति संवेष्ट्य करं विषाणमुद्यम्य गर्जति सलिलपूरितज-
लधरगम्भीरनादेन । उन्नामितापहस्तः स्वच्छन्दङ्गच्छ-
तिकापि । गुरुमल्लिकञ्च भवति वनतरुगङ्गनोन्मूलनानुर-
तः । वागङ्कुशसुखजातं बाधनं न सहते ह्यभिज्ञसत्त्वोयः ।
तिर्यग्विकलत्वाच्च तथा सगजो गुरुमल्लिकोच्चेयः ।
रमते च पांशुविकरणकर्दमावगाहाद्यैः । एवंविधस्व-
भावो मदभेदशङ्काजो भवति । यो यस्मिन्नेव नृहते
नृह्णाति मदम्भवत्तज्जः सुखदम् । स च तस्मिन्नेव पुनः
प्रभियते दानयुक्तञ्च । इति मदवृद्धिविशेषाः कथितास्तव
भूतलेश ! तत्त्वेन । परिवर्त्तते मदीयैर्हेतुभिरशुभैस्तु
तान्त्वष्ट्ये । प्रतिवारणाभियानाद्दूराध्वगमनात्कुभो-
जनाच्चापि । बन्धनदोषाच्च तथा तृष्णाक्षुत्भीडनाच्चापि ।
शार्दूलादिवासाद्दावानलोत्काशनिप्रपतनाच्च । (च्यशनि-
रत्न विद्युत्) । नश्यति मदोगजानां शीघ्रं वस्त्रविघ्नतश्च
तथा । मातापितृजैर्दोषैर्मन्दमानन्दवर्जिताश्च तथा ।
जायन्ते द्विरदा रैर्यथा तथा साम्प्रतं वक्ष्यामि । मन्दमदेन
हि करिणा जगतः किञ्चिन्मदोगजो भवति । मदविरहितेन
तथा जनिमदविशर्जितोऽस्येव । समदेन तु यो जातो-
गजो गजेन्द्रेण भवति तस्य मदः । एवं मदप्रकारा मात-
ङ्गानां ससुहिटाः । शृणु साम्प्रतं नरेश्वर ! मदापसरणो-
द्भवानि चिह्नानि । यानि भवन्ति गजानां मन्दमृदुमद-
विगलितसमुदयानाम् । क्लृप्तायायुक्तोनिच्छोचितगण्ड-
स्थलगतश्चोः । कुप्यति येभ्यः शङ्काङ्करोति तेभ्योऽपि सत्वस्यः ।
गण्डस्थलेन जिघ्रति करेणुकां सृष्टयति नैव हृष्टो न । मूल-
पुरीषाणि च नो जिघ्रति वारणकृतानि यातुर्वा शनैर्गच्छति ।
सततं परिमृष्टदानराजिपरीकीर्णकटोहृक्क्रेनातीव सङ्घर्षणं
कुरुते । सुन्दरभिनन्दति निद्रामलसो मनसा न रुष्टिमुप-
याति । लिङ्गान्येतानि करिणो मदेन सुच्यमानस्य जायन्ते ।
प्रतिकुञ्जरयुद्धकतो बलहर्षदशावयोभ्यस्त्वशुभः । भवति
मदोनागानां तापादिसमुद्भवश्च शुभः” । “रूपवान्मदसम्प-
न्नोविन्ध्यशैलसमप्रभः । जायते सत्वहीनस्तु कुञ्जरः केन हेतु-
ना । केन वा रूपहीनोऽपि मदीयैर्विवर्जितः । सत्ववान्